

Raija Kattilakoski
rkattila@gmail.com
Ohjaava opettaja
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Onerva

Yhteisopettajuus luokan- ja aineenopettajat Tampere 6.9. ja 3.10. 2017

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Päivän ohjelma klo. 9.00-15.30

- klo 8.30 Aamukahvit
- klo 9.00 Miksi yhteisopettajuutta?
Yhteisopettajuuden käsite, toimintamallit ja pedagogiikka
- klo 10.00 Tauko
- Klo 10.15 Hyviksi koettuja käytännön yhteisopettajuuden ja toimivan pedagogiikan malleja ala- ja yläkouluun
- klo 11.30 Lounas (omakustanteinen)
- Klo 12.30 Erityisopettaja/ opettaja-opettaja ja koulunkäynninohjaaja – pariin ja/tiimien yhteistyö
- klo 14.00 Kahvi / tee
- Klo 14.15 Oman työparin tai tiimin toimintamallin ja yhteistyön kehittäminen pienryhmissä
Yhteenvetoa
- Klo 15.30 Koulutus päättyy

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Miksi yhteisöllistä toimintakulttuuria?

- Yleinen yhteiskunnallinen ja työelämämuutos
- **Koulun toimintaympäristön muutos**
- **Koulun toimintakulttuuri**
- Tiimityö
- **OPS2016 (inkluusio, eriyttäminen, monialaiset oppimiskokonaisuudet, eheyttävä opetus, digitaalisuus/verkot)**
- jaettu vastuu, yhteistyö ja ammatillisen tietotaidon jakaminen
- yhteisöllisyys
- oppilaiden ja henkilöstön hyvinvoinnin tukeminen

2000-luvun ydintaidot

Oppimisympäristö ja oppiminen

Tutkimustuloksena tuli selvää näyttöä siitä, että rakennetulla ympäristöllä on merkittävää vaikutusta oppilaiden oppimiselle. Parhaita tuloksia tuli silloin, jos opettajat suunnittelivat opetusta yhdessä ja myös työskentelivät yhdessä. Haasteena nähtiin uusien toimintatapojen suunnittelu ja käytäntöön vieminen toimintakulttuurin osalta. (Barret ym. 2013 sekä Blackmore ym. 2011.)

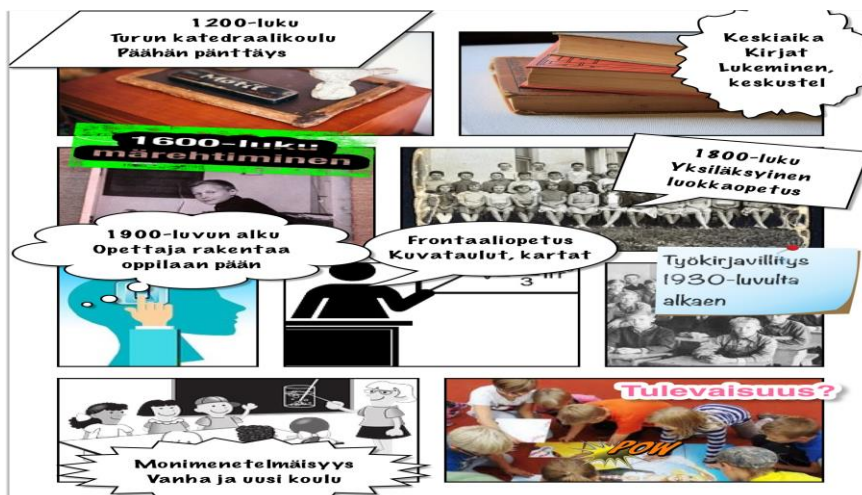
Kts. myös [What works best in Education](#). The politics of collaborative expertise. Hattie 2015

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Yksin opettamisen kulttuuri

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Tulevaisuuden taidot vs.oppimistilat ja – ympäristöt

Oppilas on.. OPS
2016
aktiivinen toimija
asettaa tavoitteita
ratkaisee ongelmia
toimii vuorovaikutuksessa
osaa etsiä, yhdistellä ja
arvioida tietoa
saa tukea
oppimisprosessiinsa

Kuvat Pixabay

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

”Vanha” ja ”uusi” koulu Kaikkonen (2010)

Perinteinen

- Opettaja aktiivinen
- Muistaminen ja tieto tärkeää
- Opettaja suunnittelee
- Arviointi testaa muistamista

Moderni

- Oppilas aktiivinen
- Tiedon hankkiminen, ymmärtäminen ja työstäminen tärkeää
- Oppilas mukana suunnittelussa
- Arviointi liittyy tosielämän tilanteisiin ja yhteistoiminnalliseen ongelman ratkaisuun

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Toimintakulttuurin muutos, mitä se vaatii?

Huomio opettajan toiminnasta oppilaan toimintaan
Oppimista tukevan ympäristön suunnittelu
 (Kuuskorpi 2015)

Mitä se vaatii omalla koulullasi?

Arjen käytänteet
Pedagogiikka (oppilaitten osallisuus, tutkiva oppiminen, yhteisöllinen oppiminen, opiskelun autenttisuus ja kontekstuaalisuus, henkilökohtaistaminen, yksilöllinen eteneminen)
Yhteistyö ja sosiaalinen vuorovaikutus (sekä henkilöstö että oppilaat)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetusta vai yhteisopettajuutta?

SAMANAIKAISOPETUS
 KAHDEN TAI USEAMMAN PEDAGOGISEN AMMATTILAISEN HETEROGEEENISELLE OPPILASRYHMÄLLE ANTAMAA OPETUSTA
 (Cook & Friend 1995)

YHTEISOPETTAJUUS
 OPETTAJAT YHDESSÄ SUUNNITTELEVAT JA TOTEUTTAVAT OPETUSTA SEKÄ ARVIOIVAT OPPIMISTA (Takala 2010)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

SAMANAIKAISOPETUSMALLEJA

Friend & Reising 1993 ja Marocco & Aquilar 2002

Malli	Toimintapa
Vuorotteleva opetus "alternate teaching"	Toinen opettaa isoa ryhmää, toinen pientä ryhmää eriyttäen, rikastaen, kerraten. Opettajat voivat vuorotella ison/pienen ryhmän opetuksessa tai pitäytyä vain toisessa. Oppilasryhmän muutokset tarpeen mukaan.
Johtamisen/tukemisen vuorottelu "alternate leading and supporting"	Toinen opettaja vastaa pääasiallisesti opetuksesta, toinen tukee ja tarkkailee. Opettajat vaihtavat rooleja.
Toinen opettaa, toinen avustaa "One teach, one assist"	Molemmat opettajat ovat luokassa läsnä. Toinen opettaa ja toinen tarkkailee tai kiertelee.
Rinnakkaisopetus "Parallel teaching"	Yhteinen suunnittelu. Luokka jaetaan kahteen heterogeeniseen ryhmään. Opettajat opettavat saman materiaalin, mutta saattavat käyttää erilaisia pedagogisia lähestymistapoja.
Joustavat ryhmittelyt "Flexible grouping"	Oppilaat ryhmitellään taitojen ja pedagogisten tarpeiden mukaisiin pikkuryhmiin. Yksi ryhmä voi työskennellä itsenäisesti.
Tiimiopettaminen "Team teaching"	Molemmat opettajat opettavat samaa ryhmää. Opetus voi olla vuorottelevaa.
Pistetyöskentely "Station teaching"	Opettajat jakavat opetettavan sisällön keskenään ja vastaavat kukin omasta työpisteestään. Oppilaat kiertävät pisteeltä toiselle ja opettajat opettavat/ohjaavat työskentelyä.

valteri.fi

Samanaikaisopetuksen mallien vertailua (Saloviita 2016)

	Opetusmalli	Milloin sopii?	Yhteisen suunnittelun tarve
1	Avustava opetus	Hyvä aloitusmalli Toinen asiantuntija Yksilöllistä ohjausaikaa	vähän
2	Täydentävä opetus	Erilaiset vahvuusalueet Yksilöllistä ohjausaikaa	keskitasoa
3	Tiimiopetus	Molemmat asiantuntijoita Keskustelevaa opetusta	paljon
4.1.	Pysäkkiopetus	Sisällöt eivät hierarkkisia Halutaan pienet ryhmät	keskitasoa
4.2.	Pysäkit + eriyttäminen	Opetusta eriytetään Halutaan pienet ryhmät	paljon
5.1.	Rinnakkaisopetus	Joustava ryhmäjako Opettajien yhteistyö	vähän
5.2.	Rinnakkaisopetus eriyttäminen	Joustava ryhmäjako Voimakas eriyttäminen	keskitasoa
5.3.	Henkilökohtainen	Voimakas eriyttäminen	vähän tai keskitasoa

Yhteisopettajuuden prosessi (ks. Saarenketo yhteisopettajuustasot)

1. AVUSTAVA JA TÄYDENTÄVÄ OPETTAMINEN
2. RINNAKKAIN OPETTAMINEN
3. TIIMIOPETTAMINEN

NMI Kummi 16: Yhteisopettajuus

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Opetuksen eriyttäminen: vajavuuksia vai eroavuuksia?

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Omaan tahtiin..

Eriyttämisen *kolme keskeistä ulottuvuutta* :

- *opiskelun laajuus (kuinka paljon)*
- *syvyys (miten syvällisesti)*
- *etenemisnopeuden vaihtelu*

Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa

- *opetuksen sisältöihin*
- *käytettäviin opetusmateriaaleihin ja –menetelmiin*
- *työtapoihin*
- *koulu- ja kotitehtävien määrään*
- *käytettävissä olevaan aikaan.*

Proaktiivinen eriyttäminen

(Thousand, Villa & Nevin 2007)

Proaktiivinen ”universal design for learning”

[Miten samanaikaisopetus tukee eriyttämistä?](#)

Eriyttämisen näkökulmat koulun arjessa

- 1) **Oppimisen** näkökulma – oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisen näkökulma
- Perustuu usein saatuun diagnostiseen tietoon oppilaan tuen tarpeista
    - seuranta, seurat, testit, diagnoosit, huoli, havainnot, oppimisvaikeus, oppimisstrategian puutteet, psykososiaaliset ongelmat
  - Pohjana voivat olla myös oppimistyyli, temperamentti ym. tyypologiat
  - **Yksilöllistävä eriyttäminen**: tukea oppilaan kehitystä yksilöllisten luontaisten edellytysten pohjalta
  - **Yhtenäistävä eriyttäminen**: pyritään siihen, että oppilaat saavuttaisivat samat tavoitteet ja heikkoja saavutuksia pyritään vähentämään
- 2) **Opettamisen** näkökulma yksittäisen opettajan toimintana
- Miten toimin?
  - Millainen tuntirakenne ja metodit tukevat eriyttämistä?
  - Millainen oppimisympäristö?
  - Oppimateriaalit

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

- 3) Eriyttäminen **toimintakulttuurina**
- opettajien pari-, samanaikais- ja tiimityö + avustajat
  - avustajien työpanoksen tehokas käyttö
  - toiminnalliset menetelmät, joihin eriyttäminen on sisäänrakennettu: yhteistoiminnallinen oppiminen, pysäkkitoiminta, erilaiset ryhmätyömenetelmät, jne
- 4) Eriyttämisen mahdollistaminen **rakenteilla ja resursseilla**
- Eriyttämisen, yleisen ja tehostetun tuen, erityisen tuen prosessikuvaukset, käytänteet, lomakkeet
  - **Lukujärjestyksen rakentaminen niin, että syntyy mahdollisuuksia tukiopetukselle, tuetulle läksyjenluvulle, samanaikaisopetukselle, lukujärjestyspalkituksille, yhteissuunnittelulle**
  - Opettajien ja avustajien tuntimäärät
  - Konsultaatio, resurssiopettaja/nuorisotyöntekijä/toinen aikuinen
  - Tilat
  - Opetusteknologia

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Opetuksen eheyttäminen

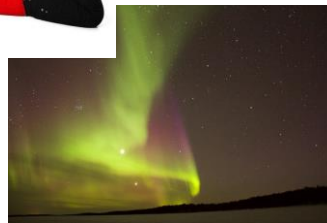
Yhteisöllinen tiedonrakentaminen

ERI TIEDONALOJEN YHDISTÄMINEN

Opiskeltavien asioiden mielekkyys oman elämän, yhteisön, yhteiskunnan, ihmiskunnan kannalta

Asioiden väliset suhteet ja riippuvuudet

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Opetuksen eheyttäminen

- ◆ Eheyttäminen edellyttää selkeää tavoitteenmäärittelyä ja sitä palvelevaa sisältöjen ja työtapojen valintaa
- ◆ Eheyttämisen keinoja on useita, kesto ja toteuttamistapa voivat vaihdella
  - Rinnastaminen
  - Jaksottaminen
  - Toiminnallisten aktiviteettien toteuttaminen (teemapäivät, tapahtumat)
  - Monialaiset oppimiskokonaisuudet
  - Oppiaineiden muodostamat integroidut kokonaisuudet
  - Kokonaisopetus

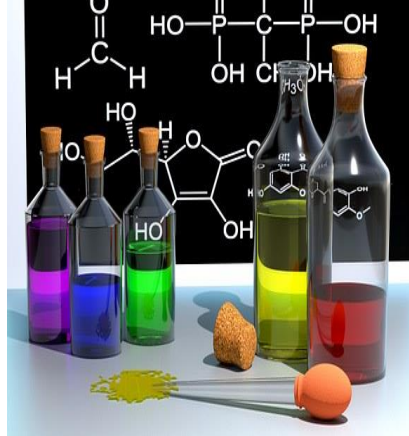
Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- vähintään 1/lukuvuosi
- tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat paikallisessa OPS:issa ja koulun lukuvuosisuunnitelmassa
- hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia
- otetaan huomioon ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Oppimiskokonaisuudet ovat oppilaita kiinnostavia, oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja.

- oppilaat osallistuvat suunnitteluun
- oppilaiden kokemismaailmaan liittyviä
- kaikki oppiaineet vuorollaan

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- Monialaiset oppimiskokonaisuudet (pitkä versio 9:14min): <http://youtu.be/az679Uu3vZs>
- Monialaiset oppimiskokonaisuudet (lyhyt versio 4:29min): <http://youtu.be/dpHYeRxlqfw>

Lähde: Tampereen Juhannuskylän koulu

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja muu eheyttäminen

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OPS/Vuosisuunnitelma?) jne:ne			
Vuosi- luokka	Oppimiskokonaisuus + Oppilaiden osallisuus suunnittelussa + vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa + monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus vastaa oppilaan vuosiviikkotuntimäärää	- Tavoitteet - Oppiaineet - keskeisimmät sisällöt	Toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

Toteutustapoja:
Perusteet s. 31 !!

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

Monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelukaavio MOKSU

YLOJÄRVI
HYVÄSSÄ KUNNOSSA

Oppimiskokonaisuuden nimi:
Välituntitoimintaa ja turnauksia

Mitä ilmiötä / teemaa oppimiskokonaisuus lähestyy?
- liikkuminen yhdessä yk. luokkaroajien

Toiminnan kuvaaminen?
Koulussa:
- koko päivän urheiluturnauksia (jalkapallo, jääkiekko, pesäpallo jne.)
- taitojen ja taitojen miniturnauksia välitunneilla
- frisbeet, välituntisport

Mitä oppiaineita / sisältöjä oppimiskokonaisuuteen liittyy? Ajankohtaisuus?
- liikunta
- matematiikka
- äänneoppi
- tietokone
- kieltenoppi
Kokonaisuuden kesto
- 130ja turnauksia 8-9 vuodessa
- välituntiturnauksia ja kahdella välituntilla
- välituntiturnauksia ja 130ja turnauksia
Missä? Välineet? Oppimismenetelmät ja -tavat?
- 130ja Ansoimki (6-9 ik) - pieniä koulun kerhoja (8-11 ik) (12-14 ik)
- ja pohdittavaksi onko 130ja turnauksissa
- välituntiturnauksissa 130ja välituntiturnauksissa
- 130ja turnauksien suunnittelussa mukana

Kenelle OK suunnitellaan?
- ryhmät
- henkilöstö (myös montammattilliset toimijat)
- ulkopuoliset toimijat
- vanhemmat
- lehdittä (esim. Heimen työntekijät)

Mikä tuotos oppimiskokonaisuudesta syntyy? Liikunnallisia teemapäiviä ja välitunteja

Mikä muuttuu?
- koulun taso
- vaihtelevuutta koulupäivän
- vapaaehtoisuus 130ja mukana ja koulunmyönteisyyttä
- oppijan taso
- kunto paranee
- uusia ystäviä, yhteistyönä kanna
- tutustumista koulun väkeen

Miten oppiminen voidaan osoittaa? Arviointi? Missä aineissa? Käytös?
- aktiivinen osallistuminen osana liikunnan arviointia
- yhteistyötaitojen huomioon käyttöpalvelosangassa
- tulostulokkojen huomioon matem arvioinnissa

Mitkä laaja-alaisen osaamisen kokonaisuudet liittyvät oppimiskokonaisuuteen?
L3
L7
L1
L6
L2

Mitä ei tiedetä?
- kuka pitää langat kdsi
- osallistujien määrä
- toiminta

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

<http://opsiaetsimassa.vuodatus.net/lue/2015/09/moksu-siis-mika>

Mistä alkuun?

Cantellin mukaan eheyttävässä opetuksessa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa voidaan lähteä liikkeelle joko

1) oppilaasta

- Oppilaan toimijuus, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, oppimisen merkityksellisyys, oma-aloitteisuus, elämykset
- Korostuvat tutkiva oppiminen, ilmiölähtöisyys; DOP (design pedagogiikka)

2) yhteisöllisyydestä

- Toimintakulttuuri, yhteistoiminnallisuus, ryhmätyötaitot, oppilaan osallisuuden kokemukset, yhteisopettajuus

3) tiedonaloista

- Eri tieteenalojen käsitteet, teoriat, prosessit
- Ongelmalähtöisyys, uuden tiedon rakentaminen

Pohdittavaa..

1. Minkälaisia ajatuksia herättää?
2. Mikä oman koulun toimintakulttuurissa tukee yhteisopettajuutta? Mikä estää?

valteri.fi

Yhteisopettajuuden ja samanaikaisopetuksen malleja

- [Hämeenlinnan yhteiskoulu](#)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetusta yksittäisessä oppiaineessa

- 6.lk 23 oppilasta, 4 HOJKS-oppilasta
- Fy-ke
- Erityisopettaja ja aineenopettaja suunnittelevat ja opettavat yhdessä
- Aluksi koko vuoden suunnitelma (aiheet)
- Useamman viikon ohjelman suunnittelu kerralla
- Opetus rinnakkain (tiimiopetus), vetovastuita vaihdellaan
- Oppitunnin jälkeen arviointi, mitä seuraavalla tunnilla pitäisi opettaa (minkälaisia taitoja on tarkoitus opettaa)
- Yhteinen suunnittelu-aika varattu lukujärjestykseen

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetusta osalla oppitunneista samalla luokkatasolla

- 2 x 3.lk, 42 oppilasta, 10 oppimissuunnitelmaa, 2 HOJKS-oppilasta
- Kaksi luokanopettajaa + liikunnassa avustaja
- Liikuntatunnit suunnitellaan ja vedetään yhdessä (joustavia ryhmittelyjä oppilaiden omien tarpeitten mukaan)
- Äidinkieltä ja matematiikkaa projekteina (yhteissuunnittelu, joustavia ryhmittelyjä oppilaiden tarpeitten ja osittain oman valinnan mukaan)
- Viikoittainen yhteinen suunnittelu-aika
- Ristiin opettamista (tunnetaan molempien luokkien oppilaat)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetusta yksittäisessä oppiaineessa yli luokkatasojen

- 3.-4.lk yhdessä, 43 oppilasta, ympäristö- ja luonnontieto
- Kaksi luokanopettajaa suunnittelee ja opettaa yhdessä
- Suunnittelu-aika sovittu ja merkitty lukujärjestykseen
- Lisäksi päivittäin lyhyitä neuvotteluja
- OPS:ista valitaan aiheet, jotka sopivat molemmille luokka-asteille
- Tunnneilla sovitut puheenvuorot, käytännössä joustavasti vaihdellen
- Toisen luokan oppilaat tuovat pelkät tuolit toiseen luokkaan
- Oppilaat työskentelevät sekaryhmissä, joilla on ryhmänjohtajat
- Tunnin alussa opetustuokio, jonka jälkeen oppilaat tekevät tehtäviä tai kiertävät toimintapisteillä (2 luokkaa käytössä)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli

http://www.oph.fi/download/46882_varikkaat_oppilaamme.pdf

- Erityisluokka ja yleisopetuksen luokka yhdessä
- Kaksi luokanopettajaa + avustaja
- Kahden luokan tunnit ja tilat
- Väriryhmiin jaottelu osalla tunneista
- Toimintaperiaatteena yhteistoiminnallisuus

valteri.fi

Oppilaiden ryhmittely oppimistyylien mukaan (Kuopion Pirtin koulun Luotsi-malli)

Siniset

- verbaalisia, aktiivisia, toiminnallisia, käytännönälykkäitä

Vihreät

- Oppivat tekemällä ja toimimalla, kokeilunhaluisia
- Käytännönälykkäitä, tehtäväorientoituneita

Punaiset

- Pohtijoita, teoreettisia, analyyttisiä, järjestelmällisiä

Keltaiset

- Harkitsevia, huolellisia, rauhallisia

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Nelimaali- opetusmetodi

virpi.louhela@eduouka.fi
Sari.koskenkari@eduouka.fi

32 oppilasta (25+7)
2 opett. + 2 ohj.
1 yht.tila, 1 jakotila ja aula

INKLUUSIO ★
KUULLUKSI
TULEMISEN
PEDAGOGIIKKA
Toiminnalla eriyttäminen

PERIAATTEET

Turvallinen ilmapiiri
Ryhmyttäminen
Liikunnallisuus, toiminnallisuus,
seikkailukasvatus
Monikanavaisuus
Oppiaineiden integrointi
toisiinsa
Opetus karkeamotoriikasta
hienomotoriikkaan,
toiminnallisuudesta
kirjatyöskentelyyn

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

Yläkoulun tupamalli lähtötilanne

7a	7b	7c	7d
8a	8b	8c	8d
9a	9b	9c	9d

Laaja-alainen
EO

Pienluokka 1
10 opp

Pienluokka 2
10 opp

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Tupamalli yläkoulussa

7a	7b	7c	7d
8a	8b	8c	8d
9a	9b	9c	9d

EO 1

EO 2

EO 3

EO 4

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetusta yläkoulussa (Kilpisen koulu Jyväskylä)

- Erityisopettajat, aineenopettajat ja koulunkäynnin ohjaajat
- Ennen kurssin alkua kysytään aineenopettajilta, tarvitsevatko he erityisopettajan vai koulunkäynnin ohjaajan tukea opetukseen
- Yhteissuunnittelu ja oppitunnin yhdessä pitäminen (opetus ja tiivistys, kiertäminen, auttaminen)
- Joustavat ryhmittelyt esim. kaksi 8.lk kolmeen ryhmään, yhteissuunnittelu ja vetäminen 2 viikon jaksoissa, yhteinen arviointi oppilaista

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Alppilan yläkoulu

- Vuosiluokkiin sitomaton opetus
- Erityisoppilaiden integrointi
- Samanaikaisopetuksen mallit: ao-ao, ao-eo, ao-elo
- Kaikki opettajat osallistuvat yhteisopettajuuteen jossain laajuudessa
- Luokanvalvojarjestelmä perustuu parityöskentelyyn
- Yleensä toimitaan samoissa tiloissa
- Koko kurssin tai yksittäisen oppitunnin yhteissuunnittelu
- 5 jaksoa, joiden ensimmäinen ja viimeinen koulupäivä on tiivistetty (jää suunnitteluaikaa)

valteri.fi

Kokemuksia Alppilan koulussa

- 7.-luokkalaisten avuntarpeen selvittäminen ja avunsaanti nopeutuu
- Erityisoppilaaksi leimautuminen vähenee
- Edellytyksenä että koko opettajakunta osallistuu yhteisiin koulutuksiin ja toiminnan suunnitteluun
- Yhteinen visiointi vähentää ennakkoluuloja
- Tulevana tavoitteena oppiainerajat ylittävä yhteistyö (esim. terveystieto, kotitalous ja biologia)
- Palautejärjestelmän kehittäminen mm. oppilaiden kehittämisehdotukset paremmin esille

valteri.fi

Jäkärälän koulun tiimiopettajuusmalli

Aamun 2 ensimmäistä tuntia

- Vain 1. tai 2.-luokkalaisia paikalla

Keskipäivä

- Kaikki oppilaat paikalla

Iltapäivän 2 viimeistä tuntia

- Vain jompaakumpaa luokka-astetta paikalla

72 oppilasta

1.-2.lk

Lo 26 h/vk

Eo 6-7 h/vk

Kko 12-16 h/vk

Kaksi luokkahuonetta

paljeovilla käytössä

Avohyllyt oppilaiden

tavaraille

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Leikarin koulun yhteisopettajuusmalli

2 luokkaa (21 ja 25 oppilasta), jossa mukana erityisoppilaita
Opettajat suunnittelevat yhdessä

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

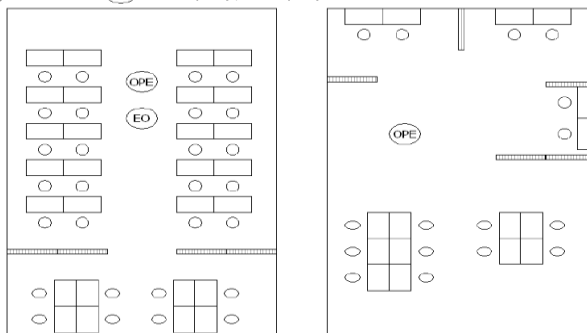

Esimerkki opetuksen eriyttämisestä joustavilla ryhmittelyillä ja samanaikaisopetuksella

- b) Luokkatasolla 44 oppilasta. Jokin tai jotkut yksittäiset oppiaineet palkissa 3–8 opitunnin ajan viikossa. Palkissa työskentelee myös erityisopettaja.

Esim. 20 oppilasta opiskelee uutta, 8 oppilasta opiskelee vaativampia asioita ja 16 oppilasta kertaa

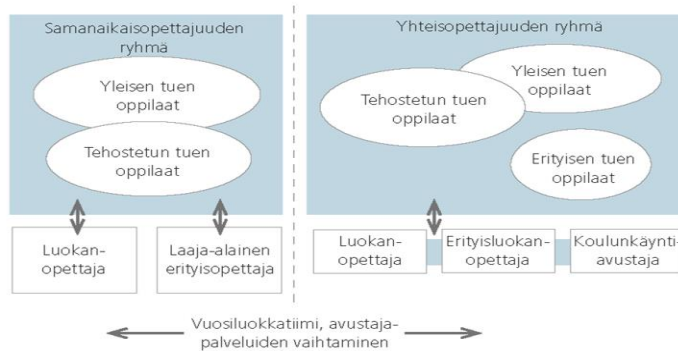
(EO) = Erityisopettaja (OPE) = Luokanopettaja / aineenopettaja

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikais- ja yhteisopettajuudella toimivat luokat Salossa

valteri.fi

Erityisopettajien samanaikaisopetusmalleja

- **Työtiimimalli**
  - Eo + luokanopettajia
- **Resurssiopettaja**
  - Yksilö-, pienryhmä- ja samanaikaisopetus vaihtelevat joustavasti
- **Konsultaatiomalli**
  - Resurssiopettajamallin lisäksi korostuu asiantuntijuus, kiinteä yhteistyö koko opettajakunnan, oppilashuollon, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa
- **Yhteisopettaminen**
  - Kehittynein muoto

valteri.fi

Konsultoivat erityisopettajat

• Asiantuntijamalli

- Erityisopettaja (tai koulu) perehtynyt tiettyyn yksittäiseen osaamisalueeseen – konsultointia ja ohjausta koulun sisällä tai kunnan sisällä

• Resurssikeskusmalli

- Asiantuntijamalli
- Erityiskoulu toimii resurssikeskuksena, opettajilla konsultaatioon varattuja tunteja, ohjaavat oman osaamisalueensa asioissa kunnan sisällä eri kouluissa ja päiväkodeissa
- Tukijaksoja, arviointia, ohjausta, ryhmiä

valteri.fi

• Laaja-alainen malli

- Pääosin laaja-alaiset erityisopettajat konsultoivat omassa yhteisössään
- Pienessä kunnassa ohjausta usealla koululla
- Opettajien yhteisohjaukset myös mahdollisia
- Opettajalle tuntiresurssia

• Yhdistelmämalli

- Toimii monissa tilanteissa, tuen saanti tehokasta
- 1) Laaja-alainen erityisopettaja voi ohjata omalla koulullaan (kouluillaan)
  - 2) Erityiskoulu toimii resurssikeskuksena
  - 3) Tarvittaessa erikoistuminen

valteri.fi

Minkälaisia yhteisopettajuuden malleja olet itse käyttänyt? Mitä olet nähnyt tai kuullut käytettävän?

Kerro niistä lyhyesti tänne:

<https://padlet.com/rkattila/Malleja2>

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Yhteisopettajuuden iloja

"Pääsee helpommalla kun yhdessä mietitään ja suunnitellaan"

"Mukavaa tehdä yhdessä"

"Työn jakaminen on samalla työnohjausta"

"Tulee peilattua omia vahvuuksia ja heikkouksia kun seuraa toisen työskentelyä"

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Hyödyt opettajien mukaan

- Opettajien käytäntöön sitoutuneen *hiljaisen tiedon jakaminen* puhumalla, yhteissuunnittelulla, toisen työskentelyä havainnoimalla, yhdessä refleктоimalla *ammattitaito kehittyy*
- Yhdessä toimiminen on *luovaa, se tuottaa innovointia, uutta tietoa ja osaamista*
  - lisää työn iloa ja motivaatiota
  - opetus monipuolistuu
  - omien vahvuusalueiden hyödyntäminen voi tehostua
  - tietoisuus omasta toiminnasta lisääntyy
  - vertaistuki koko ajan läsnä
  - arviointi helpottuu
  - haavoittuvuus vähenee (sairastapauksessa tms.)
- Jaettu opettajuus *helpottaa työn kuormitusta*
  - Yhteinen suunnittelu (vie **aluksi** paljon aikaa)
  - Oppilastuntemus tehostuu: kahdet havainnot jatkuvasti
  - Eriyttäminen, joustavat ryhmittelyt, yhteistoiminnalliset työskentelytavat, parkkityöskentely, jne. luonteva järjestää
  - Tarjoaa oppilaille sosiaalisen mallin yhteistyöstä
  - Lisää yhteisöllisyyttä ja työrauhaa
  - Koti-koulu-, oppilashuolto-, kuntoutus- jne kuormitusta voidaan jakaa

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

...ja haasteita opettajien mukaan

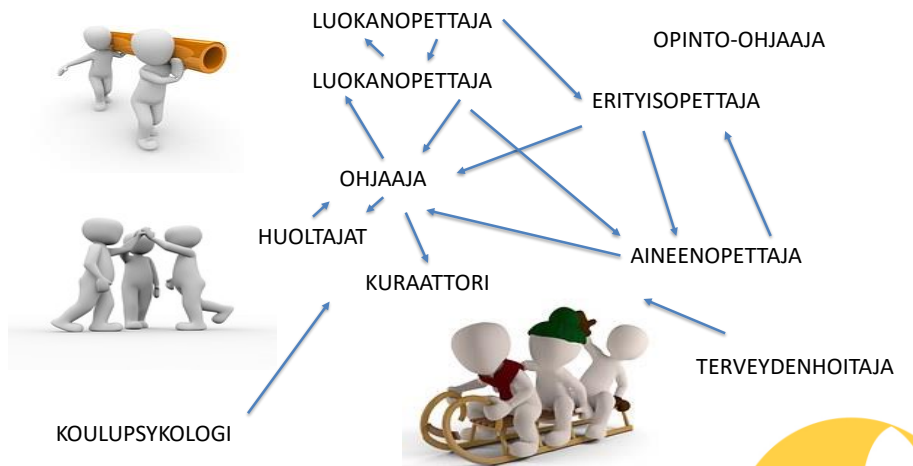
- Ison ryhmän tehtävään ryhtyminen on hitaampaa
- Yhteisen suunnitteluajan löytäminen
- Lukujärjestysten yhteensovittaminen
- Sopivan yhteistyökumppanin löytäminen
- Mahdollisuudet opettaa yhdessä (yläkoulu)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Moninaiset työparit ja tiimit

valteri.fi

Mikä on tiimi?

”Tiimi on joukko ihmisiä, joilla on **toisiaan täydentäviä** taitoja, jotka ovat **sitoutuneet yhteiseen päämäärään ja yhteiseen toimintamalliin** ja jotka pitävät itseään **yhteisvastuullisena** suorituksistaan. (Katzenbach & Smith 1993)

Tiimi on ryhmä ihmisiä, jotka ovat hyvin **riippuvaisia toisistaan** pyrkimyksessään saavuttaa yhteinen tavoite tai saada joku tehtävä suoritetuksi. Parker 1994

valteri.fi

<https://padlet.com/rkattila/tiimi2>

**Millainen on sinun mielestäsi
hyvä työpari ja toimiva tiimi?**

valteri.fi

Hyvä työpari?

kiinnostunut
yhteisopettajuudesta

Käsitykset opettamisesta
ja oppimisesta eivät ole
liian erilaisia

luotettava

joustava

kykenee kompromisseihin

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Hyvässä tiimissä on..

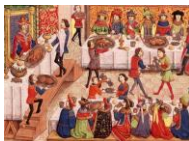
- riittävästi valtaa, vastuuta ja resursseja
- hyvä tietoisuus tiimin toisista jäsenistä
- inspiraatiota ja luovuutta
- korkea sitoutuminen tiimin työhön
- keskinäistä luottamusta
- kurinalaisuutta
- vastuuntuntoa ja vastuunottoa
- keskinäistä arvostusta
- avoimuutta
- halua neuvoa ja oppia

valteri.fi

Yhteisöllisyyden kehittymisen ja kehittämisen ulottuvuudet

Aini-Kristiina Jäppinen 2012

KOMMUNIKOINTI, TIETO, YMMÄRTÄMINEN

- Moniäänisyys
- Vuorovaikutus
- Asiantuntijuus

ASENTEET, AJATTELUTAVAT

- Joustavuus
- Sitoutuminen
- Vastuunotto

TOIMINTA, YHTEISÖLLISYYDEN SINETÖINTI

- Päätöksenteko ja neuvottelu
- Luottamukseen perustuva kontrolli
- Oman toiminnan arviointi

Marjatta Mikola

valteri.fi

Asiantuntijayhteisö vai joukko yksittäisiä työntekijöitä?

1. Tutustutaanko yhdessä opittaviin asioihin?
2. Täydennetäänkö toistensa tietämystä?
3. Ratkaistaanko yhdessä ongelmia (opettajat, ohjaajat ja oppilaat)?
4. Jaetaanko osaamista?
5. Hyödynnetäänkö koko yhteisön taitoja?

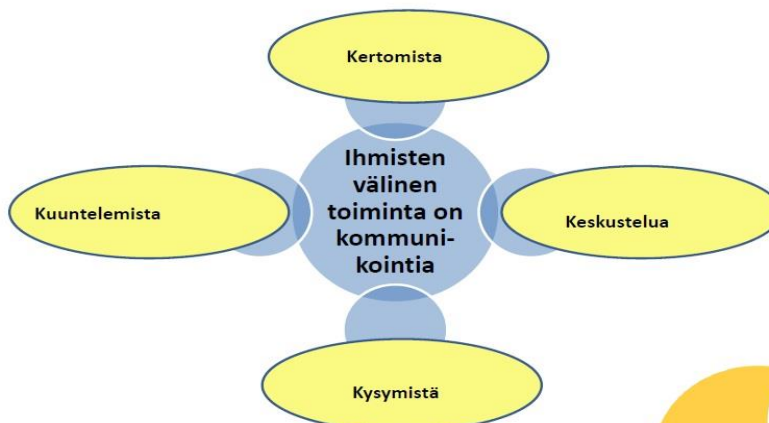
(Hakkarainen Palonen ja Lehtinen 2004; Mälkki 2011)

valteri.fi

Vuorovaikutustaidot

Marjatta Mikola

valteri.fi

Mikä näistä toteutuu työyhteisössäsi ja missä on vielä kehitettävää?

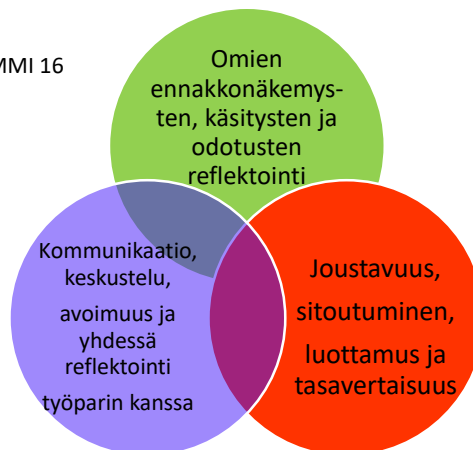

valteri.fi

Yhteisopettajuuden edellytyksiä

Lähde: KUMMI 16

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Samanaikaisopetuksen edellytykset

opettajien mukaan

- Yhteisvastuullisuus, tasavertaisuus
  - Yksittäisen opettajan luokahuoneautonomia vähenee
  - yhteisen päätöksenteon myötä valmius todelliseen yhteistyöhön ja jakamisen kulttuuriin
- Luottamuksellinen, toimiva vuorovaikutus, dialogi opettajien kesken
- Jaettu ihmis- ja oppimiskäsitys
  - Oman keskeneräisyyden myöntäminen, toisen mielipiteen kunnioitus, tahto oppia yhdessä
  - Riittävän yhteinen ymmärrys riittää!

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

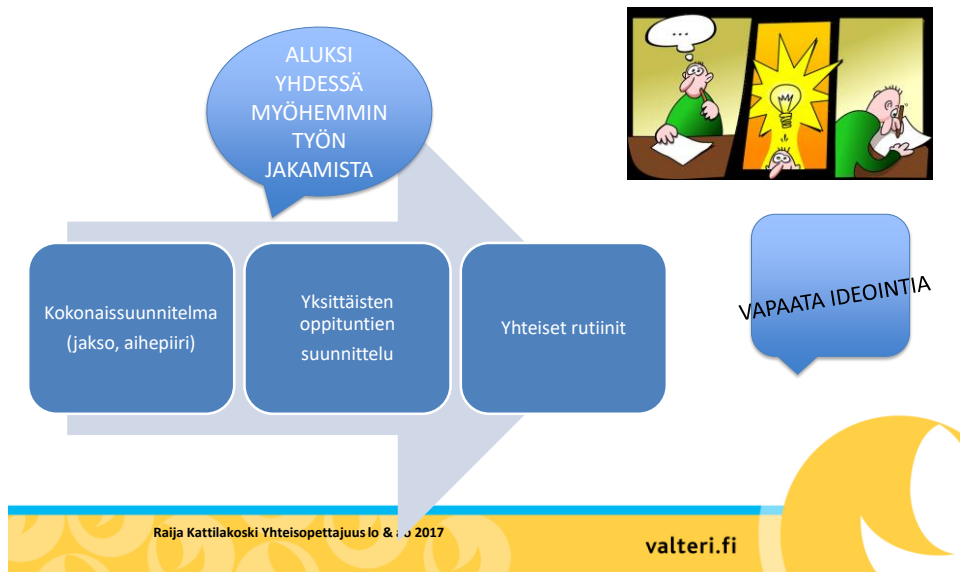
Yhteisopetuksen kehittämisen vaiheita

- 1) Voi aloittaa **missä vaiheessa tahansa** mutta varhain aloitettuna totuttaa oppilaat työtapaan
- 2) Ryhmän koolla ja aloittamisajalla voi olla merkitystä oppilaiden ryhmäytymiseen ja oppimiseen
- 3) **Tuntien palkitukset** kannattaa suunnitella jo hyvissä ajoin rehtorin kanssa
- 4) Myös **oppilaat ja huoltajat** kannattaa ottaa **mukaan** prosessiin kertomalla mistä on kyse
- 5) Voi **aloittaa pienistä kokonaisuuksista**, kaikkea opetusta ei tarvitse jakaa (esim. kelpokymppissä vaihteluväli oli 2h - 11h/vko)
- 6) alussa voi tehdä **selkeän työnjaon** tunneille
- 7) **keskustelut työparin kanssa** ovat tärkeitä (yhteiseen opetukseen liittyvistä käytännön asioista, laajemmat käsitykset opettamisesta ja oppimisesta, toisen vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista, luokanhallinnasta ja käyttäytymissäännöistä)
- 8) **Luokkatilojen suunnittelu ja järjestely** yhteisopetukseen sopivaksi
- 9) **Yhteisen suunnitteluajan** merkitseminen kalenteriin ja niistä kiinni pitäminen

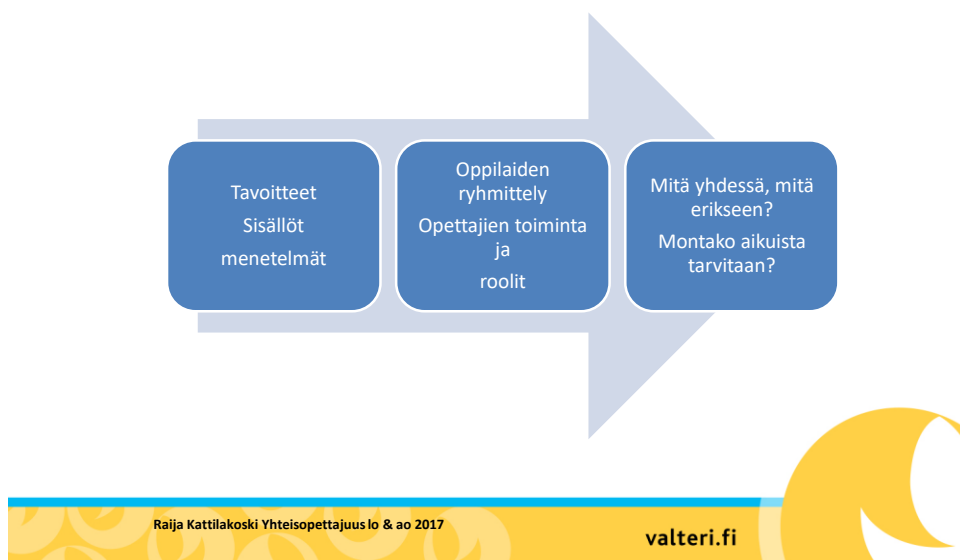
Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Yhteisopetuksen suunnittelu

Yhteisopetuksen suunnittelu

Yhteistyön aloittaminen

(Pulkkinen & Rytivaara 2011)

- Missä oppiaineissa yhteisopettajuudesta olisi eniten oppilaille hyötyä?
- Miten ja kenen kanssa haluaisin yhteisopettajuutta toteuttaa?
- Minkälainen olisi hyvä työpari?
- Minkälaista yhteistyötä toivoisin? (samanaikaisopetuksen mallit)
- Mistä aloitan? (kolme keskeistä tavoitetta)
- [Yhdessä mietittäviä asioita](#)

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Aineistoa yhteisopettajuuteen

- Aarnivala, O. & Mäkelä, M. 1999. Opettajasta konsultiksi. Konsultaation mahdollisuuksia opettajankoulutuksessa. Uutisia opetuksen kehittämisestä Oulun yliopiston laitoksilla vol 6/1999. Oulu: Yliopistopaino.
- Booth & Ainscow 2005. Koulu ja inklusio –työkirja osallistavan opetuksen järjestämiseksi. Kehitysvammaliitto
- HYPE Next practices pedagogisen hyvinvoinnin kehittämiseen 2014 <http://www.onetti.fi/oppimisen-tuki/>
- Malinen, O-P. & Palmu, I. (toim.) 2017. Kummi 16. Tavoitteena yhteisopettajuus- näkökulmia ja toimintamalleja onnistuneeseen yhdessä opettamiseen. NMI.
- Oja, S. (toim.) Kaikille Kelpo koulu 2012. PS-kustannus.
- Pulkkinen & Rytivaara 2015 Yhteisopetuksen käsikirja. <https://hyvatkaytannot.oph.fi/kaytanto/2030/?q=180c2a061c56fcbec28acac220076720>
- Saarenketo, T. 2016. Oppilaiden kanssa vastuuta jakamassa : peruskoulun kahdeksannen luokan oppilaiden autonomian vahvistaminen englannin oppitunneilla samanaikaisopetuksen tuella <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/49175>
- Saloviita 2016 Samanaikaisopetus. PS-kustannus.
- Tavoitteena yhteisopettajuus – näkökulmia ja toimintamalleja onnistuneeseen yhdessä opettamiseen <https://www.nmi.fi/fi/koulutus/koulutustiedotteet/lehdistotiedote-yhteisopettajuuteen-on-monta-toimivaa-mallia>

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Esimerkkejä yhteisopettajuuden toteuttamisesta

- Yhteisopettajuus ja joustavat ryhmittelyt Kelpo –hankkeen satoa
  - <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/raportit/eriyttamismenetelmia/joustavat>
  - www.helsinki.fi/cea/opetuksenjaoppimisentuki/

Linkkejä yhteisopettajuudesta

- Opettajien kokeiluja yhteisopettajuudesta
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/raportit/eriyttamismenetelmia/samanaikais>
- Yhteisopettajuutta Haاران ja Kaksikerran koulussa
- <http://www.turku.fi/Public/download.aspx?ID=172146&GUID=%7B9F918D67-C687-4F7B-B545-2DCE23DA2E7E%7D>
- [Yhteisopettajuuden malleja pääkaupunkiseudulta](#) Opi ja Kasva

Linkejä eriyttämisestä, joustavat järjestelyt

- Kelpokymppi –hankkeen satoa
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/eriyttaminen/menetelmat/avainopet>
- Avainopettajakoulutuksen käytännön kokeiluja
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/raportit/avainopet>
- Eriyttävää materiaalia
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/raportit/materiaalit>
- MA,FY,KE eriyttäminen
- http://peda.net/img/portal/2541333/Tyokalupakki_matematiikan2c_fysiikan_ja_kemian_opetuksen_eriyttamiseen_PDF.pdf?cs=1335945571
- Eriyttävä materiaali
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/materiaali/linkit>
- Joustavia ryhmittelyjä
- <http://peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyta/raportit/eriyttamismenetelmia/joustavat>

Toiminnallisia menetelmiä opetukseen

- <http://www.peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyttaminen/menetelmat/toiminnallisuus>

Draaman käyttö opetuksessa ja oppilaiden ryhmittely oppimistyylien mukaan:

- <http://www.peda.net/veraja/projekti/kelpokymppi/eriyttaminen/menetelmat>

Onerva/Valteri verkossa

Valterin nettisivut: www.valteri.fi

Palvelu sisältää sekä maksullisia että maksuttomia verkkojulkaisuja ja -luentoja. Käy tutustumassa: www.voppi.fi

Valterin julkaisut löydät Valteri-Puodista: <http://www.valteri.fi/puoti/>

Tule Valterin tykkääjäksi Facebookissa:

<https://www.facebook.com/valteri.fi/?fref=ts>

Asiantuntijakirjoituksia ajankohtaisista aiheista:

<http://www.onerva.fi/blogi/>

Onerwan blogi

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi

Valterin maksuttomat pedagogiset nettikahvilat

Ilmoittaudu mukaan:

valteri.fi/nettikahvila

Raija Kattilakoski Yhteisopettajuus lo & ao 2017

valteri.fi